

17. Ukaz Prezydenta «Pro Vidznachennya 130-richchya vid dnya narodzhennya M.S. Hrushevskogo» [Presidential Decree «On celebrating the 130 th anniversary of the birth of M.S. Hrushevskiy»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1085/95>

18. Ukaz Prezydenta «Pro vidznachennya 150-richchya vid dnya narodzhennya Mykhajla Hrushevskogo» [Presidential Decree «On the celebration of the 150 th anniversary of Mykhailo Hrushevskiy»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/63/2015>

19. Ukaz Prezydenta «Pro uvichnennya pamyati vydatnykh diyachiv Ukrayinskoyi Narodnoyi Respubliki ta Zakhidno-Ukrayinskoyi Narodnoyi Respubliki» [Presidential Decree «On perpetuation of the memory of eminent Ukrainian People's Republic and the Western Ukrainian People's Republic»] // [Elektronnyj resurs]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/793/2005>

УДК 93+94:327(438)(477)

СУЧАСНІ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ

Мелекєсцев Кирило

Стаття присвячена історіографічному огляду наукової літератури українських та польських дослідників (істориків, політологів, економістів) стосовно двосторонніх відносин новітніх України та Республіки Польща, а також ролі польсько-українського партнерства у ширшому процесі європейської інтеграції. Аналізуючи характерні методи дослідників та конкретні теми, які вони розкрили, автор показує, як змінювалися оцінки, висновки та рекомендації дослідників тематики польсько-українських відносин, виділяє питання та аспекти теми, які залишилися поза увагою вчених. Як показує аналіз джерел та літератури, Республіка Польща, що як один з «молодих» членів Європейського Союзу була ініціатором запровадження політики «Східного партнерство» і «шефства» стосовно східноєвропейських країн, які ще не стали членами ЄС, таким чином виборюючи собі власне «місце під сонцем» серед країн Євро-союзу. Це відображається у науковій літературі польських дослідників міжнародних відносин, виражаючись у тенденції розглядати відносини Польщі та України як суб'єкта та об'єкта міжнародних відносин, причому Польща виступає як фарватер та представник «реального» суб'єкта – Європейського

Союзу. Не даючи емоційних оцінок, автор показує різницю між поглядами українських та польських дослідників на інтерпретацію відносин двох країн і зв'язок цих відносин з процесом інтеграції України до ЄС, а також робить висновки та рекомендації для майбутніх досліджень.

Ключові слова: історіографія, міжнародні відносини, європейська інтеграція, білатеральні відносини, геополітика, польсько-українські відносини

Оскільки події відносин України з Республікою Польща відносяться до сьогодення, постійно змінюються та доповнюються новими історичними фактами, то настрої, відображені у літературі з теми, оціночні судження авторів можуть змінюватися залежно від подій, які відбулися. Тобто, оцінка українсько-польських відносин польськими авторами 2005 р. може значно відрізнитися від оцінок 2011 р., що обумовлено невідповідністю історичного розвитку. Дослідження з теми польсько-українських відносин (як на двосторонньому рівні, так і в контексті багатосторонніх відносин, пов'язаних з діяльністю Європейського Союзу) виявилися «об'єднуючими» для багатьох дослідників, що знайшло відображення у створенні наукових інститутів: як українських, з дослідження процесів європейської інтеграції (наприклад, Інститут європейської інтеграції Львівського університету), так і країн ЄС, які вивчають особливості давньої та сучасної історії України, її зовнішньої політики (наприклад, Державний Східноєвропейський університет у Перемишлі та його підструктура Інститут міжнародних відносин державної вищої східноєвропейської школи). Цей факт відображає зацікавлення темою як окремих дослідників, так і державних інституцій, які спонсорували створення цих науково-дослідницьких установ.

Виходячи з необхідності зафіксувати усі ці «зміни в оцінках», а також задля уникнення повторення помилок попередників при подальшому наданні рекомендацій та обґрунтування висновків щодо новітньої історії польсько-українських відносин, можна стверджувати про актуальність дослідження.

Метою цієї статті є аналіз досліджень сучасних польсько-українських відносин, здійснених як українськими, так і польськими авторами

Тематика робіт польських науковців зазвичай охоплює українсько-польські відносини від перших днів незалежності, представляє собою загальні описи періодів з мінімумом посилань на документи, але з ґрунтовними авторськими висновками щодо кожної події, що описується. Серед провідних польських дослідників А. Хойновський, Я. Бруський, Я. Драус, Т. Капусняк [14, 15, 16].

Робота варшавського дослідника А. Хойновського «Україна» охоплює історію України з давніх-давен до сьогодення і великою мірою розкриває різні аспекти українсько-польського співіснування як у часи знаходження у складі однієї держави, так і як окремих країн. Перший варіант роботи був виданий у

1997 р., а у 2006 р. «Україна» була перевидана А. Хойновським у співавторстві з Я. Бруським і доповнена описом подій до «Помаранчевої революції», при цьому дослідники стороняться оціночних суджень і лише опосередковано описують хід подій 2004–2005 рр. як таких, що викликані «зловживаннями влади в ході виборчої кампанії» [14]. Знов у співавторстві, А. Хойновський та Я. Бруський видають працю «Україна – Історія країн світу в ХХ ст.» («Ukraina – Historia pastw wiata w XX wieku»), де відзначають, що підстави для отримання Україною незалежності зумовлювалися, з одного боку, змінами у радянській системі, які почалися з приходом до влади М. Горбачова (який позиціонував себе як реформатор комуністичної системи та був ініціатором «перебудови», що призвела до розширення громадянських свобод, послаблення монополії партії на владу й апарату безпеки), а з іншого – падінням авторитету комуністичної системи, спричиненим як невдалими реформами, так і подіями після аварії на Чорнобильській АЕС [14].

Україна перебуває у сфері інтересів люблінського дослідника-політолога Т. Капусняка. У роботі «Економічна позиція України» він розглядає, в тому числі, торговельні відносини України з Польщею. Євроінтеграційний аспект польсько-українських відносин автор розглядає у монографії «Україна як сфера міжнародних впливів після холодної війни» («Ukraina jako obszar wpływów międzynarodowych po zimnej wojnie», 2008 р.) [17]. У цій роботі автор викладає свою концепцію впливу зовнішніх факторів на об'єкт міжнародних відносин, яким він вбачає Україну. Після цього автор переходить до опису власне України як об'єкта різноманітних міжнародних впливів, а далі розглядає політику трьох, за його визначенням, основних суб'єктів впливу на Україну (Росії, США і Євросоюзу) і самої України (саме в такому порядку – що відповідає задуму досліджувати Україну як простір дій зовнішніх акторів). Автор доходить до висновку, що особливості української економіки, політики, етнічного та релігійного складу населення роблять цю державу, з одного боку, привабливим об'єктом чужої політики, а з іншого – вразливим до впливів з-за кордону. Характерно, що написання роботи у 2008 р. зумовило появу характеристик, які в подальшому виявилися неправильними (так, Т. Капусняк характеризує прихід до влади другого уряду В. Януковича (2006–2007 рр.) як повну «відмову від інтеграції з ЄС», що не відповідає об'єктивним фактам) [17]. Як об'єкт міжнародних відносин Україна подана в роботі цього ж автора «Політика Польщі відносно України». Він не просто аналізує відносини двох незалежних держав, але й розвиває свою тезу про Євросоюз як один з «рівноправних суб'єктів» впливу на Україну у контексті Польщі як фарватеру євроінтеграційного проникнення в Україну [16].

Однак не всі польські дослідники оцінювали Україну лише як «об'єкт» міжнародних відносин. Ректор Державного Східноєвропейського університету у Перемишлі Я. Драус у дослідженні «Польсько-українські відносини після незалежності» розглядає Україну та Республіку Польща як рівноправних партнерів, робить акцент на взаємній підтримці демократичного та євроінтеграційного процесів народами двох країн: як зазначає польський історик, події «Помаранчевої революції» залишили великий відгомін у Польщі, де зборами, маршами і вуличними концертами, люди висловлювали солідарність з «помаранчевим» рухом, а польські студенти, немов палігрими, відправлялись на Майдан» [15, с. 55]. Характерною рисою досліджень польських науковців, особливо Я. Драуса, є аналіз впливу постатей конкретних політиків на розвиток подій, а також висвітлення реакції (в першу чергу, польської) преси на хід відносин, що надає роботам «живість», близькість до часів, у які відбувалися ті чи інші події, та дозволяє порівняти тогочасні очікування з реаліями сьогодення. Я. Драус здійснює огляд історіографії з теми, відмічає вплив Т. Капусняка на оформлення загальної концепції уявлення польських істориків і політологів про перебіг сучасних подій українсько-польських відносин. Друкувався автор і в українськомовних працях «Процес становлення та розвиток польсько-українських відносин у 1991–2009 роках: політичний дискурс» та «Дослідження польсько-українських стосунків у 1991–2008 роках: нарис проблематики» Я. Драус окреслив загальну проблематику досліджень з теми та зробив широкий аналіз фактору внутрішньої політичної боротьби в Україні та Республіці Польща на зовнішню політику держав. Він перший не просто описував діяльність українських і польських політиків та робив висновки щодо історичних фактів, а проводив паралель, аналогію між польським та українським політикумом, прослідкувавши закономірності його формування та суміжність цілей та інтересів у певні періоди часу [15].

Серед робіт польських науковців, що стосуються більш вузьких аспектів двосторонніх відносин України та Польщі, варто відзначити статті Б. Бердиховської, Ю. Войцеховського, С. Грабовського [1, 2, 3]. У роботах цих авторів ретельно аналізувалися мотиви польської та української сторін щодо посилення партнерських відносин, конкретно цілі, які стоять перед урядами Польщі щодо українського вектору зовнішньої політики Республіки.

Отже, польський доробок проблеми дослідження сучасних польсько-українських відносин є досить різноманітним. Існують роботи як широкоісторичного, так і вузькополітологічного характеру, дослідження економічних позицій двох країн та аналітичні роботи стосовно мотивації акторів відносин. Позиція Т. Капусняка щодо розгляду України як, в першу чергу, суб'єкта польської зовнішньої політики, стала не лише основою тенденції у політологічних дослідженнях з польської сторони, але й навіть розділялася політичними діячами.

Але неупереджені роботи Я. Драуса, які оперувалися з точки зору рівноправності країн-партнерів, також не залишилися непоміченими та отримали широке цитування у майбутніх дослідженнях авторів з різних країн. Цитуючи роботи один одного, автори уникали дискусій, а, скоріш, використали знайдені колегами факти та обґрунтовані тенденції задля ширшої картини власних досліджень. Так, читаючи Я. Драуса, не можна не помітити цитат з Т. Капусняка та А. Хойновського, не дивлячись на, час від часу, протилежність поглядів авторів на проблему.

Українська історіографія щодо українсько-польських відносин зазвичай торкається конкретних тем чи невеликих періодів. Проблема становлення та розвитку відносин між двома державами в контексті європейського інтеграційного процесу ще не знайшла широкого висвітлення в українській історичній науці. Це може пояснюватися незначною віддаленістю у часі, незавершеністю процесу, варіативністю відносин, що вимагає подальшого ґрунтового, цілісного і об'єктивного дослідження. Започаткований у 1991 р. процес формування нового формату відносин між Україною і Республікою Польща триває і досі, відносини видозмінюються, внаслідок чого первинні оцінки втрачають своє значення.

В останні роки з'явився ряд досліджень-прогнозувань про місце України в новій системі міжнародних відносин. Ці роботи носять комплексний характер, в яких поряд з оцінкою зміни міжнародної ситуації розробляються сценарії відносин України зі світовими та регіональними державами, Польщею зокрема. Поряд з цим вони торкаються і деяких аспектів розвитку українсько-польських відносин у нових геополітичних умовах. Яскравим прикладом є робота О. Іванченка «Україна в системі міжнародних відносин: історичні ретроспективи та сучасний стан». Вона присвячена проблемам участі України у світовій системі міжнародних відносин у другій половині ХХ ст. У дослідженні здійснена спроба накреслити перспективи розвитку України в кінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. У четвертому розділі цієї монографії автор пропонує власні моделі взаємовідносин України зі світом: економічної та політичної інтеграції з Росією і Білоруссю; при цьому й інтеграції з Центральною та Західною Європою і зміцнення на цій основі політичних зв'язків; розвиток державності України лише через опору на власні сили; розвиток держави через балансування між Сходом і Заходом [7].

О. Малиновська у статті «Українсько-польське стратегічне партнерство: геополітичний вимір» розкриває геополітичні аспекти стратегічного партнерства України та Польщі, оперує поняттям «національних інтересів» як головного мірила розвитку українсько-польських відносин, дає оцінку пріоритетних завдань сторін у контексті європейської інтеграції [12].

Заслужують на увагу й інші наукові дослідження, присвячені українсько-польським відносинам на тлі стосунків цих держав з міжнародними політичними та економічними інститутами. Грунтовними в цьому плані є статті С. Павленка «Відносини України та Польщі в контексті європейської інтеграції» та «Сучасний стан українсько-польських взаємин та перспективи співпраці України і Республіки Польщі в контексті майбутнього членства Польщі в ЄС», де він аналізує відносини України та Польщі в контексті європейської інтеграції, розкриває значення поглиблення двосторонніх відносин, особливо після вступу Польщі до НАТО та ЄС як важливого чинника підтримання Польщею інтересів України в розширеній Європі [13]. У цьому контексті варто відзначити також роботи посадових осіб України, дипломатів і працівників зовнішньополітичних відомств. Як правило, в них розкриваються особливості геополітичної стратегії України після розпаду СРСР. Висвітлення українсько-польських стосунків також не є предметом дослідження цих праць, але вивчення їх допомагає зрозуміти політичну орієнтацію держави та місце в ній українсько-польських взаємин. Зокрема, це роботи В. Кременя «Політична стратегія України. Порівняльні перспективи», цикл статей В. Литвина «Зовнішня політика України 1990–2000», Т. Грищенка «Зовнішньополітична стратегія держави: проблема визначення», В. Дергачова «Нові геополітичні реалії та зовнішньополітична стратегія України» та ін. [4, 5, 10, 11].

Усі ці праці розглядають концепції зовнішньополітичної орієнтації України з урахуванням історичних факторів. В них декларується пріоритетність українсько-польських взаємин у реалізації європейського вектора зовнішньої політики України.

Друга група літератури з досліджуваної проблеми – це праці науковців, предметом дослідження яких є власне розвиток українсько-польських відносин сучасного періоду. На сьогоднішній день відбувається активний процес нагромадження інформації з цієї проблеми, що дозволяє вдатися до ґрунтовного, цілісного та всебічного аналізу. З'являються роботи, які мають багато спільних рис. Вони, як правило, висвітлюють у комплексі політичні, економічні, культурні аспекти українсько-польського співробітництва, також у них підкреслюється необхідність розвитку повноцінних партнерських українсько-польських відносин як важливого стабілізуючого чинника у Центрально-Східній Європі. Значним здобутком української історіографії є поява у 2002 р. першого українського монографічного дослідження з історії українсько-польських відносин у 1991–2001 рр.: «Українсько-польські стосунки на зламі тисячоліть». Автори цієї праці львівські вчені К. Кіндрат, С. Трохимчук показують становлення і розвиток відносин між Україною та Польщею протягом зазначеного періоду, аналізуючи соціально-економічне, регіональне співробітництво, спіль-

ну діяльність у напрямі інтеграції з євроатлантичними структурами, торкаються й теми національних меншин в обох країнах. Але події 1998–2001 рр. автори подають у вигляді хронологічної довідки, докладно не даючи власної оцінки на зламі тисячоліть. Важливими є й інші праці С. Трохимчука, присвячені українсько-польському партнерству: «Польсько-українські відносини на сучасному етапі», «Геополітична роль і місце України в контексті польсько-українського партнерства». А. Киридон подала українсько-польські відносини на широкому тлі стосунків обох держав з Росією [8].

Директор Інституту європейської інтеграції Львівського університету Б. Гудь особливо хронологізував історію сучасних українсько-польських відносин, виділивши три періоди: «романтичний» (часів Л. Кравчука і Л. Валенси), «прагматичний» (за президентів Л. Кучми і О. Квасневського), «історичний» (В. Ющенко і Л. Качинський) [6].

Таким чином, проблематика досліджень з окресленої теми відрізняється різноманітністю, що зумовлено складністю визначення самого поняття «міждержавні відносини». У певних аспектах – це нестача «елементів пазлу» (новітні події можуть отримати неправильну оцінку через засекречені від дослідників джерела, такі як домовленості на вищому рівні), в інших – методична мішанина через огляд спільних тем науковцями різних спеціальностей (польсько-українське розмаїття праць представляє собою еkleктику, в якій переплітається білатеральне і мультилатеральне, економічне і політичне тощо). Виходячи з історіографічного огляду, можемо визначити, що «своє місце» в розкритті теми буде залежати від питання, яке поставить перед собою той чи інший новий дослідник. Вивчаючи польсько-українські відносини, варто перейти від загальної схематичності до аналізу конкретних білатеральних і мультилатеральних угод. Навіть якщо існують вищезгадані «приховані елементи пазлу», варто орієнтуватися на ті, про які досліднику точно відомо: документи, в яких фігурують польська та українська сторони на офіційному рівні. Крім того, варто запозичити досвід польських дослідників, таких як Я. Драус, і приділяти більше уваги не лише конкретним політичним подіям, а й реакції на ці події у суспільстві та ЗМІ. Це надасть дослідженню комплексності та «живості», дозволить не забувати про фактор суспільних сподівань та їхніх виправдань (або невиправдань) політиками. Нарешті, враховуючи використання сучасними ЗМІ Інтернет-формату та не забуваючи про потенційну нестабільність і втрату архівів Інтернет-видань, документування пов'язаних із дослідженням матеріалів Інтернет-ЗМІ стає обов'язком новітніх дослідників.

З іншого боку, варто виділити розкриті дослідниками аспекти теми, про які навряд чи можна сказати щось нове. Таке питання інтеграційного аспекту відносин України з Польщею (та іншими сусідніми країнами ЄС), як «єврорегіо-

ни», вже було детально досліджено у спеціалізованих працях, тому такий аспект суб-європейської співпраці є сенс «пропустити» майбутнім дослідникам. Конкретні економічні аспекти співпраці, широко розкриті багатьма дослідниками (як істориками, так і економістами), в цьому аспекті дослідження варто звернутися до досягнень попередників, хоча враховуючи постійну зміну тенденцій розвитку економіки двох країн, аргументовані дослідження з цієї теми все ще залишаються актуальними. В цілому через те, що наукова методика та охоплення тем нерівномірне в рамках досліджень різних аспектів теми, залишається великий «простір для маневрування», систематизації, аналізу ще не досліджених документів і виходу на нові висновки і рекомендації стосовно польсько-українських відносин.

Abstract

The article is a historiographical review of scientific literature from Ukrainian and Polish researchers (historians, political scientists, economists) regarding the contemporary bilateral relations of Ukraine and Poland, as well as the role of the Polish-Ukrainian partnership in the wider process of European integration. Analyzing typical methods and specific themes revealed by the researchers, the author shows how much did the varied assessments, conclusions and recommendations on the topics of Polish-Ukrainian relations changed over the years, and identifies issues and aspects of the topic which remained overlooked by previous scholars. As shown in the analysis of sources and literature, Poland, being one of the "younger" members of the European Union, initiated the implementation of the policy of "Eastern Partnership" and "patronage" to the Eastern European countries that have not yet joined the EU, so as to get its own proper "place in the sun" among the EU countries. This is reflected in the scientific literature of the Polish researchers of international relations, which has a tendency to consider the relationship of Poland and Ukraine as that of a subject and an object of international relations, with Poland serving as the vanguard and a representative of the "real" subject: the European Union. Evading personal emotions on the subject, the author shows the difference between the views of Ukrainian and Polish researchers on the interpretation of relations between the two countries and the connection of this relationship to the process of the Ukrainian integration into the EU.

Key words: *historiography, international relations, European integration, bilateral relations, geopolitics.*

Анотація

Статья посвящена историографическому обзору научной литературы украинских и польских исследователей (историков, политологов, экономистов) касательно двусторонних отношений современных Украины и Республики Польша, а также роли польско-украинского партнерства в широком процессе европейской интеграции. Анализируя характерные методы исследователей и конкретные темы, которые они раскрыли, автор показывает, как изменялись оценки, выводы и рекомендации исследователей тематики польско-украинских отношений, а также выделяет вопросы и аспекты темы, которые остались без внимания ученых. Как показывает анализ источников и литературы, Республика Польша, которая как один из «молодых» членов Европейского Союза была инициатором введения политики «Восточного партнерства» и «шефства» относительно восточноевропейских стран, которые еще не стали членами ЕС, таким образом борясь за своё собственное «место под солнцем» среди стран Евросоюза. Это отображается в научной литературе польских исследователей международных отношений, выражаясь в тенденции рассматривать отношения Польши и Украины как субъекта и объекта международных отношений, причем Польша выступает как фарватер и представитель «реального» субъекта – Европейского Союза. Не давая эмоциональных оценок, автор показывает разницу между взглядами украинских и польских исследователей на интерпретацию отношений двух стран и связь этих отношений с процессом интеграции Украины в ЕС, а также оформляет выводы и рекомендации для будущих исследований.

Ключевые слова: историография, международные отношения, европейская интеграция, билатеральные отношения, геополитика.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бердыховская Б. Польша и Украина: вызовы современности: Политические взаимоотношения, экономика, общество / Б. Бердыховская // Новая Польша. – 2005. – № 10. – С. 6–9.
2. Войцеховський Ю. У підстав сучасних польсько-українських дипломатичних відносин / Ю. Войцеховський // Історія в школі. – 2001. – № 8. – С. 26–29.
3. Грабовський С. Яка Україна потрібна Польщі? / С. Грабовський // Сучасність. – 2004. – № 2. – С. 59–62.
4. Грищенко Т. Зовнішньополітична стратегія держави: проблема визначення / Тарас Грищенко // Людина і політика. – 2000. – № 5. – С. 2–9.
5. Дергачов О. Нові геополітичні реалії та зовнішньополітична стратегія України / О. Дергачов // Історія в школі. – 1999. – № 1–2. – С. 15–25.

6. Довбуш Г. Українсько-польські відносини: потреба перезавантаження чи продовження? / Г. Довбуш // Радіо Свобода [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/2169860.html>

7. Іванченко О. Україна в системі міжнародних відносин; історична ретроспектива і сучасний стан. – К., 1997.

8. Киридон А. Українсько-польські відносини: «нова ера» співпраці / А. Киридон // Україна–Європа–Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини / гол. ред. Л. М. Алексієвць. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2011, вип. 5: у 2 ч.: Україна–Європа–Світ: історико-політичні та гуманітарні аспекти розвитку / Міжнародний збірник наукових праць на пошану проф. М. М. Алексієвця. – Ч. 2. – 336 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ues/2011_5_2/Articles/13_Kurydon.pdf

9. Костюк Б. Українсько-польські відносини за президента Коморовського: погляд із Києва / Б. Костюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/2120751.html>

10. Кремень В. Політична стратегія України: порівняльні перспективи // Віче. – 1994. – № 11. – С. 21.

11. Литвин В. Зовнішня політика України: 1990–2000 // Віче. – 2000. – № 11. – С. 3–48.

12. Малиновська О. Українсько-польське стратегічне партнерство: геополітичний вимір // Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє. – К.: Вид-во Українського фітосоціологічного центру, 2002.

13. Павленко С. Сучасний стан українсько-польських взаємин та перспектива співпраці РП і України в контексті майбутнього членства Польщі в ЄС // Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє. – 36. наук, праць. – К.: Видавництво Українського фітосоціологічного центру, 2002. – Ч. 2. – С. 101.

14. Chojnowski A. Bruski J. Ukraina. Instytut historyczny Uniwersytetu Warszawskiego. – Warszawa: Wydawnictwo TRIO. – 2006. – p. 281.

15. Draus J. Polish-Ukrainian relations after independence// New Ukraine. A Journal of History and Politics. – 2011. – № 10.

16. Капуśniак Т. Polityka Polski wobec Ukrainy. Uwarunkowania–Konsepceje–Realizacja. A. Gil, Т. Капуśniак. Lublin–Warszawa, 2009. S. 230.

17. Капуśniак Т. Ukraina jako obszar wpływów międzynarodowych po zimnej wojnie. Instytut Europy Środkowo-Wschodniej. Warszawa–Lublin, 2008. S. 320.

18. Ukraine and Poland: Time to Shed Myths. No future can be built without respect for history from both sides [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrainianweek.com/Politics/26298>

References

1. Berdykhovskaia B. Polsha i Ukraina: vyzovy sovremennosti : Politicheskie vzaimootnosheniya, ekonomika, obshchestvo [*Poland and Ukraine: contemporary challenges: Political relations, economics, society*] / B. Berdykhovskaia // Novaia Polsha. – 2005. – № 10. – PP. 6–9.
2. Voitsekhovskiy Yu. U pidstav suchasnykh polsko-ukrainskykh dyplomatychnykh vidnosyn [*On the grounds of modern Polish-Ukrainian diplomatic relations*] / Yu. Voitsekhovskiy // Istoriiia v shkoli. – 2001. – № 8. – PP. 26–29.
3. Hrabovskiy S. Yaka Ukraina potribna Polshchi? [*Which Ukraine does Poland need?*] / S. Hrabovskiy // Suchasnist. – 2004. – № 2. – PP. 59–62.
4. Hryshchenko T. Zovnishnopolitychna stratehiia derzhavy: problema vyznachennia [*The state's foreign policy strategy: the problem of choice*] / Taras Hryshchenko // Liudyna i polityka. – 2000. – № 5. – PP. 2–9.
5. Derhachov O. Novi heopolitychni realii ta zovnishnopolitychna stratehiia Ukrainy [*The new political realities and the foreign policy strategy of Ukraine*] / O. Derhachov // Istoriiia v shkoli. – 1999. – № 1/2. – PP. 15–25.
6. Dovbush H. Ukrainsko-polski vidnosyny: potreba Perezavantazhennia chy prodovzhennia? [*Ukrainian-Polish relations: the need to reload, or to continue?*] / H. Dovbush // Radio Svoboda. [online]. – Available at: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/2169860.html>
7. Ivanchenko O. Ukraina v systemi mizhnarodnykh vidnosyn; istorychna retrospektyva i suchasnyi stan. [*Ukraine in the system of international relation. Historical retrospective and the contemporary state*] – K., 1997.
8. Kyrydon A. Ukrainsko-polski vidnosyny: “nova era” spivpratsi. [*Ukrainian-Polish relations: “the new era” of cooperation*] // Ukraina–Ievropa–Svit. Mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats. Seriiia: Istoriiia, mizhnarodni vidnosyny / Hol. red. L. M. Aleksiiievets. – Ternopil: Vyd-vo TNPU im. V. Hnatiuka, 2011. – Vyp. 5. U 2 ch.: Ukraina–Ievropa–Svit: istoryko-politychni ta humanitarni aspekty rozvytku / Mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats na poshanu prof. M. M. Aleksiiievtsia. – Ch. 2. – 336 p. [online]. – Available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ues/2011_5_2/Articles/13_Kyrydon.pdf
9. Kostiuk B. Ukrainsko-polski vidnosyny za prezydenta Komorovskoho: pohliad iz Kyieva [*Ukrainian-Polish relations under President Komorowski: a view from Kyiv*] / B. Kostiuk. [online]. – Available at: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/2120751.html>
10. Kremen V. Politychna stratehiia Ukrainy: porivnialni perspektyvy [*The political strategy of Ukraine: comparative perspectives*] // Viche. – 1994. – № 11. – P. 21.

11. Lytvyn V. Zovnishnia polityka Ukrainy: 1990–2000 [*Ukrainian foreign policy: 1990–2000*] // Viche. – 2000. – № 11. – PP. 3–48.

12. Malynovska O. Ukrainsko-polske stratehichne partnerstvo: heopolitychnyi vymir [*Ukrainian-Polish strategic partnership: a geopolitical dimension*] // Ukraina i Polshcha – stratehichne partnerstvo. Istoriiia. Sohodennia. Maibutnie. K.: Vyd-vo Ukrainskoho fitosotsiologichnoho tsentru, 2002.

13. Pavlenko S. Suchasnyi stan ukraïnsko-polskykh vziemyn ta perspektyva spivpratsi RP i Ukrainy v konteksti maibutnoho chlenstva Polshchi v YeS [*The modern state of Ukrainian-Polish relations and the prospect of cooperation of the Republic of Poland and Ukraine in the context of Poland's future membership in the EU*] // Ukraina i Polshcha – stratehichne partnerstvo. Istoriiia. Sohodennia. Maibutnie. – 36. nauk, prats. – K.: Vydavnytstvo Ukrainskoho fitosotsiologichnoho tsentru, 2002. – Ch. 2. – P. 101.

14. Chojnowski, A. Bruski, J. Ukraina. Instytut historyczny Uniwersytetu Warszawskiego. – Warszawa : Wydawnictwo TRIO. – 2006. – p. 281.

15. Draus, J. Polish-Ukrainian relations after independence // *New Ukraine. A Journal of History and Politics*. – 2011. – № 10.

16. Kapuśniak, T. Polityka Polski wobec Ukrainy. Uwarunkowania–Konceptje–Realizacj. [*Polish policy regarding Ukraine. Thoughts–Concepts–Realizations.*] / A. Gil, T. Kapuśniak. Lublin–Warszawa 2009, p. 230.

17. Kapuśniak, T. Ukraina jako obszar wpływów międzynarodowych po zimnej wojnie. Instytut Europy Środkowo-Wschodniej. Warszawa–Lublin, 2008, S. 320.

18. Ukraine and Poland: Time to Shed Myths. No future can be built without respect for history from both sides. [online]. – Available at: <http://ukrainianweek.com/Politics/26298>

УДК 930(477)»17/18»(093)(045)

МЕМУАРНІ ДЖЕРЕЛА В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ XVIII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.

Отземко Олена

Висвітлюється процес залучення до написання історичних творів мемуарних джерел в українській історіографії XVIII – I пол. XIX ст., розкриваються особливості використання мемуарної літератури істориками різних етапів зазначеного періоду. Розглядаються чинники, які сприяли формуванню уявлень